

Dr. KOVÁCS LAJOS

ISTEN ÉS EMBER SZOLGÁLATÁBAN

Püspöki jelentés az 1985. november 15—1986. november 20. közötti időszakról.

1. Személyi változások

a) Legutóbbi Főtanácsunk óta az egyházi központ személyzetében két változás történt. Sándor Lászlóné Bartha Mária irodafőnök 14 évi hűséges szolgálat után, 60 éves korában nyugdíjba vonult. A Vallásügyi Hivatal hozzájárulásával szervezett egyházi titkári állást az Elnökség 1986. július 1-től kezdődően Szabó Zoltán sinfalvi lelkésszel töltötte be.

Szekeres Árpádné Halmágyi Enikő tisztviselő 1985. augusztus 1-én állásáról lemondott. Helyébe 1986. április 1-től Rezi Elekné Kálmán Éva nyert alkalmazást.

b) 1986. január 1-től kezdődően a következő lelkészi kinevezéseket ill. áthelyezéseket eszközöltem.

Nagy László marosvásárhelyi segédlelkészt január 1-től kineveztem rendes lelkésznek a szókefalva-küküllőszéplaki egyházközségbe;

Bartha Alpár gyakorló segédlelkészt március 1-től Gyepesbe;

Kovács Istvánt gyakorló segédlelkészi minőségben április 1-től Marosvásárhelyre;

Benedek Jakab iklandi gyakorló segédlelkészt június 1-től áthelyeztem Csokfalvára;

Pálfi Dénes brassói gyakorló segédlelkészt augusztus 1-től Bethlenszentmiklóstra.

Rezi Elek bágyoni lelkész, doktorjelölt, aki 1985-ben a Manchester-i unitárius teológiai főiskolán folytatta tanulmányait és az Intézet vezetőinek teljes elismerését érdemelte ki, szeptember 1-től a Protestáns Teológiai Intézet unitárius rendszeres teológia tanszékére tanársegédi minőségben kinevezést nyert. Tanítói és nevelői munkájára Isten áldását kérjük.

Pap László bőződkőrispataki gyakorló segédlelkészt szeptember 1-től áthelyeztem Bágyonba.

Buzogány Sándor vadadi segédlelkészt november 1-től rendes lelkésznek Sinfalvára neveztem ki.

c) *Nyugalomba vonultak:*

Adorjáni Rudolf Károly, aki 1 évig Szentivánlaborfalván, 1 évig

Zsákodon, 8 évig Pipén és 30 évig Szőkefalva-Küküllőszéplakon szolgált, betegségére való tekintettel 64 éves korában püspöki engedéllyel, 40 évi szolgálat után, 1986. január 1-től nyugalomba vonult.

Halmágyi Pál, aki rövid brassói segédlelkészi működése után 45 évig a bethlenszentmiklósi egyházközség lelkésze volt, 71 éves korában, április 1-től vonult vissza. Külön kiemelem Halmágyi Pál áldásos tevékenységét, aki kiváló énekkart szervezett, amellyel versenyeken és egyházi ünnepélyeinken is nagy sikerrel szerepelt, és az utóbbi években az egyházi központnak is önzetlenül áll rendelkezésére gazdag zenei ismereteivel.

Dr. Izsák Vilmos 2 évig Kolozsváron hitoktató segédlelkész, 5 évig a volt kolozsvári unitárius főgimnázium vallástanára, 17 évig a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karának titkára, 7 évig a Protestáns Teológiai Intézet főtítkára, majd 13 évig mint az unitárius gyakorlati teológia előadójának szolgált. 45 évi működés után szeptember 1-én vonult nyugdíjba.

Mindkét lelkész és teológiai tanár afia egyházunkat hűséggel s eredményesen szolgált. Ezt az öntudatos, buzgó tevékenységet Isten iránti hálaadással köszönjük meg. Nyugdíjas éveikre Isten további áldását kérjük.

2. Püspöki szolgálatom

Püspöki tevékenységemről röviden az alábbiakban számolok be.

a) 1985 utolsó estéjén a kolozsvári belvárosi templomban szószéki szolgálatot végeztem.

1986 első reggelén, az újévi istentisztelet után, a hagyományos fogadás a püspöki lakásban, nagy számú gyülekezeti vezető és egyháztag jelenlétében, ünnepi hangulatban ment végbe. Dr. Erdő János egyházi főjegyző színes, tartalmas köszöntő beszédében a letűnt év fontosabb egyházi eseményeit ismertette, méltatva egyházunk öntudatos béketevékenységét, a püspöki vizitáció jelentőségét, és vázolta egyházunk ez évi feladatait. Válaszomban kértem az egyház vezetőinek és híveinek buzgó támogatását az új évre, az eredményes egyházi élet megvalósításához.

Január 5-én istentiszteletet tartottam a kolozsvári 2. számú egyházközség templomában.

Február 10. és 11. napjain részt vettem a Protestáns Teológiai Intézet ún. „csendes-napjain”.

Február 19—20-án Bartha Alpár szakvizsgáján elnököltem.

Március 12. és 13. napjain részt vettem az Unitárius Világszövetség (IARF) Vezető Tanácsának Frankfurtban tartott évi rendes ülésén, amely Diether Gehrman főtítkár beszámolójának és az egyes tagcsoportok jelentéseinek megtárgyalása után, az 1987. július 31. és augusztus 7. között rendezendő kongresszus megszervezésének fő kérdéseivel foglalkozott. A gyűlés színhelye az észak-amerikai San Francisco városától délre fekvő Stanford egyetem helyiségében lesz, melynek fő témája: „World Religions Face the 21th Century“ (A világ vallásai a 21. század felé fordulnak). Tekintettel arra, hogy a nagy távolság és a magas

utazási költségek miatt Európa tagegyházainak a Világszövetség nagyon korlátolt számban tud anyagi támogatást nyújtani, a Vezető Tanács kifejezte azt a határozott álláspontját, hogy a kongresszuson a tagegyházaknak csak azok a képviselői vegyenek részt, akik valamelyik nyugati nyelv megfelelő ismeretével rendelkeznek, és így a kongresszus munkálataiban tevélegesen is részt tudnak venni.

b) Püspöki vizitáció

Az 1985-ben megkezdett püspöki vizsgálatot ebben az esztendőben tovább folytattam. Négy szakaszban a maros-küküllői egyházkör további 29 anya- és leányegyházközségét látogattam meg. A vizsgálatnak ez alkalommal is tagjai voltak rajtam kívül feleségem, András György előadótanácsos, Tana Ferenc főszámvevő, Kolcsár Sándor esperes, valamint 10 alkalommal dr. Barabássy László főgondnok, 5 alkalommal Inczeffy Károly és 4 alkalommal dr. Murvay Sámuel körüli felügyelőgondnokok.

Első állomásunk április 2-án *Sáros* volt. A gyülekezet fiatal lelkésze, Nagy Endre és felesége mint énekvezér az elmúlt évben foglalták el állásaikat. Az utóbbi években egy kis csoport áldatlan állapotot teremtett a gyülekezetben. A lelkészi állás betöltésével az ellentétek elsimultak és helyreállott az egység. A templomot és haranglábat nem régen nagy áldozattal megújították és a vizitációra a hívek lelkes közmunkájával a lelkészi lakáson lényeges javítást végeztek. A gyülekezet lelkes gondnoka Tóth József. Az egyházközség egyik nagy támogatója a község szülötte, Bandi Dezső iparművész; a templom bejáratához felállított faragott kapu is az ő munkája. A nagy kiterjedésű és szép rendben tartott temetőt bekerítették. Az új énekvezér énekkart szervezett. A templomlátogatás jó. Általában megállapítottuk, hogy az egyházközségben kiegyensúlyozott és megnyugtató az egyházi élet.

Április 3-án *Nagyernye*, Ikländ leányegyházközsége következett. Beszolgáló lelkésze Benedek Jakab, gondnoka György Árpád, aki otthonában látott szívesen. Az országút mentén fekvő templomot a gyülekezet szépen rendbe hozta és a havonként egyszer, valamint a sátoros ünnepeken tartott istentiszteleteket buzgón látogatja. Az istentiszteleten jelen voltak Kántor Attila református és Keresztes András katolikus lelkészek, akik köszöntötték a püspöki vizitációt.

Április 4-én a *vadadi egyházközsége*t látogattam meg. Ez a gyülekezet két évtizeddel ezelőtt építette fel a második világháborúban megsemmisült templomát, Nyitrai Mózes, azóta nyugdíjba ment lelkész idejében. Távozása után, a rövid ideig ott működő Varga Sándor lelkész és Kiss Ákos gondnok irányítása mellett, megkezdték a lelkészi lakás újraépítését, melyet a gyülekezet buzgó áldozatával és az egyházi központ támogatásával Buzogány Sándor segédlelkész idejében befejezték. A lakás most már minden igényt kielégítő otthonná vált.

Az *iszlói egyházközségbe* április 5-én érkeztünk. A havonta egyszeri beszolgálást a vadadi lelkész végzi. Templom és a lelkészi lakás gyenge állapotban van. A gondnoki teendőket Kodok Kálmán végzi. Püspöki vizitáció meghagyta a templom megjavítását és a lelkészi telek kerítéssel való ellátását. A hívek a püspöki vizitáció tagjait nagy szeretettel fogadták.

Nyárádszentmártonba április 6-án, vasárnap érkeztünk. Nagy gyü-

lekezet fogadott az új lelkész, Varga Sándor vezetésével. A püspöki vizitáció egyházunk egyik legrégebb műemléktemplomát szép rendben találta. Az év folyamán nagy javításokat végeztek a lelkészi lakáson és gyülekezeti termet is létesítettek. Az erőteljes gyülekezetnek az utóbbi évtizedekben olyan lelkészei voltak, mint Máthé Zsigmond és Simó Attila, akiknek a jobbágyfalvi egyházközség önállósulásáig négy helyen kellett rendszeres istentiszteletet és valláserkölcsi nevelési órákat tartaniok. A vizitáció tiszteletére a gyülekezet tagjai szép templomi ünnepélyt rendeztek, amelyet a buzaházi filiában is megismételtek. Varga Sándor lelkészt felhívtam a pontosabb ügyviteli tevékenység lelkiismeretes végzésére és a szeretetvendégség megszervezésére.

Április 7-én *Buzaházára* mentünk át, Nyárádszentmárton leányegyházközségébe, ahol minden második vasárnap tartanak istentiszteletet. A hívek templomlátogatása és az egyházhoz való ragaszkodása példaadó. Sajnos a fiatal családok városokba való távozásával a gyülekezetben alig van gyermekek.

Április 8-án *Jobbágyfalvára* érkeztünk; ebben a nem régen önállósult egyházközségben buzgó gyülekezeti élettel találkoztunk, bár a hívek jelentős része az utóbbi időben Nyárádszeredába költözött. A gyülekezet ifjú lelkészeivel, Szén Sándorral és lelkes gondnokával, Fazakas Mártonnal az élen néhány év leforgása alatt nagyszerű munkát végzett. A templomot kívül-belül lemeszelték, a lelkészi lakást megújították, gyülekezeti teremmel bővítették, járdát, kerítéseket készítettek. A lelkész vezetésével énekkar működik. A templomlátogatás jó, az adakozás évről évre emelkedik, az ügyvitel pontos.

Nyárádszeredát, Jobbágyfalva leányegyházközségét, április 9-én látogattuk meg. Lélekszáma fokozatosan erősödik. Szén Sándor lelkész minden vasárnap tart istentiszteletet. Öntudatos, lelkes gyülekezet, amely a katolikus egyházközség régi kápolnáját megvásárolta; a padokat újrifestették, szószekeket és szószekekronát állítottak fel, varrottásokat készítettek és a helyiséget unitárius istentisztelet tartására alkalmassá tették. Az ünnepi istentiszteleten jelen voltak és megleghangú köszöntőket mondtak Török Ernő református és Fekete József katolikus esperek, valamint Florea Augustin ortodox pap. A gyülekezet törekvése, hogy mielőbb beszerezzen egy harangot.

Április 10-én az *iklandi* egyházközséget látogattuk meg. A gyülekezeti élet gyenge, templomának állapota aggasztó, mivel az egyházközség önerejéből képtelen megjavítani. Az eddig meglátogatott több mint 100 egyházközség templomai közül ennek a helyzete a legkedvezőtlenebb, mert megjavítása túl nagy összeget igényelne. A látogatás óta a gyülekezet lelkésze, Benedek Jakab eltávozott és az állás betöltése egyelőre lehetetlen, a lelkészi lakás rendbetételére nincs sok remény.

c) Április 11. és 12. napjain nyugat-európai parlamenti képviselők egy csoportja tett látogatást városunkban. A kolozsvár-napocai különböző felekezetek vezetőivel való találkozásuk az Ortodox Érsekségen folyt le. A küldöttséget mindegyik egyház püspöke tájékoztatta saját felekezete életéről és tevékenységéről.

A *püspöki vizsgálatot* május 19-én, pünkösd másodnapján folytattuk *Medgyesen*. Ennek a fokozatosan erősödő, most már közel 1000 lelket számláló egyházközségnek hosszú időn át eredményesen működő lelkésze, Miklós István, nyugdíjba vonult. A helyébe lépett Kiss Károly lelkész, Csiki Albert gondnok, a buzgó keblitanács és a hívek támogatásával a lelkészi lakást korszerűsítette és az alagsori lakás megüresedésével ebben az esztendőben gyűlések és szeretetvendégségek célját szolgáló gyülekezeti terem létesített, amelynek felavatása a vizsgálat alkalmával történt meg. A gyülekezetnek gondozott, saját tulajdonú temetője van. A torony megépítése és a templom kibővítése az eredeti, de meg nem valósított terv alapján, amelyre a gyülekezet régóta anyagi tekintetben is készül, még mindig késik, de minden remény megvan arra, hogy közelebről kedvező módon megoldódjék. Az ünnepi istentiszteleten jelen voltak és üdvözlét mondtak Soós József református, Haray Pál katolikus, Dietmar Blaier német evangélikus és Ioan Găban ortodox lelkészek.

Pünkösd harmadnapján, május 20-án a *székelykáli* egyházközségbe érkezünk. Kotecz József volt lelkész és Mihály Mátyás gondnok vezetésével a gyülekezet az utóbbi években páratlan lelkesedéssel és példaadó egyházszeretettel új lelkészi lakást épített és gyenge állapotban levő templomát megújította. Balázs Sándor lelkészsége idején pedig a lelkészi lakást belülről megjavította. A gyülekezet nagy problémája volt éveken keresztül a nagy mértékben megnövekedett egyházközségi tartozás, amelynek túlnyomó része a marosvásárhelyi egyházközség és az egyházi központ támogatásával végre kiegyenlítődt. A püspöki vizsgálat nyomatékosan felhívta a gyülekezet és elsősorban a lelkész figyelmét arra, hogy a jövőben anyagi kötelezettségeiknek hiánytalanul tegyen eleget; egyben utasította Balázs Sándor lelkészt ügyviteli köteleseégeinek az eddiginél pontosabb teljesítésére. Az ünnepi istentiszteleten Lukácsi Mihály Szilamér református beszolgáló lelkész köszöntötte a püspöki vizitációt.

Május 21-én a *nyomáti* egyházközséget látogattuk meg. Kis lélekszámú, de kifogástalan lelkületű gyülekezet, lelkésze Máthé Ödön, gondnoka Adorjáni Mihály. Példamutató közmunkával a püspöki vizsgálat tiszteletére a gyülekezet ősi templomát megjavította és a lelkészi lakást is teljesen megújította. A hívek templomlátogatása jó.

Május 22-én került sor a *szentgericei* egyházközség meglátogatására. Szép ősi templommal rendelkező gyülekezet, lelkésze Csongvai Attila, köri jegyző, gondnoka Kovács Jenő és énekvezére Gál Jenő. Az egyházközség lakását eladva, annak árával és a hívek áldozatkészségével korszerűsítették a lelkészi lakást, melyben helyet kapott a gyülekezeti terem és irodahelyiség. 1980-ban a vihar a tornyot és a templomot megrongálta. A torony és a templom megjavítása egyházi központunk és egyes egyházközségek anyagi támogatásával, valamint a hívek áldozatkészségével 1981-ben ment végbe.

Május 23-án érkezünk *Nyárádszentlászlóra*. Az egyházközség ősi műemlék temploma a legutóbbi évekig az egyházkör egyik legnagyobb gondját képezte, mert a kis létszámú gyülekezet annak megjavítására képtelen volt. A marosvásárhelyi gyülekezet, Kolcsár Sándor esperes,

dr. Barabássy László főgondnok és az egyházi központ anyagi támogatása és ügybuzgósága eredményeképpen ez az értékes templom ma már teljesen megújult. Az orgonát megjavították; a harang villamosítása is megtörtént. A lelkész, Kiss Mihály és a gondnok Tóth Pál. Püspöki vizitáció felhívta lelkész és gyülekezet figyelmét egyfelől a lelkészi telek rendben tartására, és a használaton kívüli melléképületek anyagának felhasználásával gyülekezeti terem építésére. Ugyanakkor utasította a lelkészt ügyviteli munkájának pontosabb végzésére.

Május 24-én meglátogattuk *Süketdemeterfalvát*, Nyárádszentlászló leányegyházközségét. Id. Szász Istvánnal, a gyülekezet lelkes gondnokával és a hívekkel élményszerű órákat töltöttünk. A félreeső településen, ahol püspök talán sohasem járt, a vizitáció megjelenése különleges ünnepet jelentett. A leányegyházközségnek közös temploma és harangja van a reformátusokkal. A beszolgáló lelkész havonta egyszer és ünnepnapokon végez istentiszteletet, akinek a részére a gyülekezet palástot készítettett, amelyet a gondnok őriz.

Május 25-én, vasárnap érkezünk *Nyárádgálfalvára*, ahol nagy gyülekezet fogadott. A kölcsönös üdvözlések után felavattam a lelkészi lakást és gyülekezeti termet, amely Török Elek lelkész és Csíki Sándor gondnok, főtanácsi tag fáradhatatlan buzgalmával, a keblitanács és az egész gyülekezet önzetlen, lelkes közmunkájával és anyagi áldozatával épült fel. A püspöki vizsgálatra készülő egyházközség 1985-ben templomát kívül-belül, az orgonával együtt megjavította és a lelkészi lakás körül kerítést készített. A gyülekezetnek van férfi énekkara is Kiss Zoltán volt kövendí ny. lelkész vezetésével, amely a püspöki vizsgálat alkalmával tartott istentiszteleten sikerrel mutatkozott be.

Május 26-án a *szentháromsági* egyházközségbe érkezésünkkor az egyházközség gondnoka, Nagy Zoltán üdvözölt. Az egyházközség addigi életét nagy mértékben megzavarta Balácsi László lelkész indokolatlan lemondása f. év április 30-ával. Az utóbbi két hónapban a megüresedett egyházközségben a beszolgálat Mátthé Ödön nyomati lelkész végezte nagy körültekintéssel, aki igyekezett a gyülekezet lelki egységét helyreállítani. A gyülekezet 12 évvel ezelőtt, Török Elek nyárádgálfalvi beszolgáló lelkész irányítása mellett szép templomot és lelkészi lakást épített. Hisszük, hogy az új lelkész öntudatos, lelkiismeretes munkájával az egyházközség teljes lelki egységét meg fogja teremteni. Az ünnepi istentiszteleten Csont Tamás református beszolgáló lelkész és Braun Jenő plébános mondtak köszöntőket.

Május 27-én a *kisadorjáni* társegyházközséget látogattuk meg. Egy séges, buzgó kis gyülekezet, gondnoka Tökés Sándor. Minden második vasárnap van istentisztelet. Temploma jó állapotban van. A hívek egy része Nyárádszeredára költözött.

d) Az *oxfordi Manchester College*, az angol unitárius egyház teológiai főiskolája, amelyben egyházunkból az utóbbi félévszázadban sok lelkészjelölt tanult egy vagy három esztendeig, 1986. június 30. és július 6. között tartotta megalapítása 200 éves évfordulóját. Erre a nagyszabású ünnepségre, mint volt hallgatót meghívott az Intézet engem is. Június 30. és július 3. között egy sor előadás hangzott el, főképpen az Intézet történetével kapcsolatban. Maga az ünnepség július 5. és 6-án

folyt le. A hivatalos üdvözetek során, mint az egyik legidősebb élő vendiák, köszöntőt mondtam, visszaemlékezve az 1932—34. években ott töltött kétéves időszakra, és megköszönve az angol unitárius egyház és az Intézet vezetőségének azt a nagyszerű lehetőséget, hogy fiatal lelkészeink évtizedeken át elsőrangú feltételek mellett megfelelő ösztöndíjban részesülhettek és magukat képezhették. Azok közül, akik két-két évet az Intézetben töltöttek, egyházunkból rajtam kívül már csak dr. Erdő János egyházi főjegyző és dr. Bodor András ny. egyetemi tanár vannak életben.

Az Intézet vezetőségével való megbeszélésen kilátásba helyezték, hogy az egykori alapítványok értékének nagy arányú lecsökkenése ellenére, amennyiben megfelelő lelkészjelölt jelentkezik ottani továbbtanulásra, kérésünk teljesítésére minden lehető el fognak követni.

e) Július 24-én a Protestáns Teológiai Intézetben a 10 évvel ezelőtt végzett lelkészek találkozózt tartottak, amelyen unitárius részről Fülöp Dezső tarcsafalvi és Pálfi Árpád verespataki lelkészek vettek részt és tették tiszteletüket a püspöki irodában; az Intézet közebedjén egyházunkat képviseltem.

f) Július 31-én, 77 éves korában elhunyt dr. Justin Moiescu, a Román Ortodox Egyház pátriárkája. Temetésén részt vettem és kifejeztem Egyházunk őszinte részvétét.

g) Augusztus 16—17. napjain részt vettem a kolozs-tordai egyházkör Bágyonban tartott közgyűlésén és Rezi Elek bágyoni lelkész kibúcsúzó ünnepélyén. Ez alkalommal felavattam az új lelkészi lakást és a közgyűlési istentiszteleten szószéki szolgálatot végeztem.

h) Augusztus 18-án temetési szolgálatot végeztem Nagy Gáborné Hintz Éva, dr. Boros György püspök unokájának ravatalánál.

i) Augusztus 30-án egyházi központunkban rövid látogatást tett Kelly Clifton, észak-amerikai orvosprofesszor, a madisoni unitárius gyülekezet tagja, aki előzőleg a budapesti onkológiai kongresszuson vett részt.

j) Szeptember 1—12. napjain az Egyházi Képviselő Tanács megrendezte új tematikával a folytatólagos lelkésztovábbképző tanfolyamot, amelyen 21 lelkész vett részt. A kiértékelés alkalmával megállapítást nyert, hogy a tanfolyam eredményes volt. A lelkészek fegyelemről, komolyságról és a felmerült elméleti és gyakorlati kérdések iránti élénk érdeklődésről tettek tanúbizonyosságot. Mind az előadások, mind a megbeszélések végig pozitív jellegűek voltak és lelkészeink továbbképzését megfelelően szolgálták.

k) Szeptember 9-án a 30 évvel ezelőtt végzett lelkészek tartottak baráti találkozózt a Teológiai Intézetben. Az egykori évfolyam 8 unitárius végzettje közül Benedek Sándor kolozsvári, Fazakas Ferenc tordai, Lakatos Gyula homoródkarácsonyfalvi és Bíró József kadácsi lelkészek jelentek meg és számoltak be az eltelt három évtized élményeiről.

l) Szeptember 14-én részt vettem a Protestáns Teológiai Intézet évnyitó ünnepélyén.

Szeptember 21-én folytattuk a püspöki vizitációt. Első állomás helyünk a *szabédi* egyházközség volt, melynek lelkésze Kecskés Lajos,

felesége az énekvezér. Ez az erőteljes, öntudatos mezősi gyülekezet nagy számú hívekkel köszöntött vasárnap reggelén. A templom szép rendben van. A gyülekezet nem régen épített a hívek áldozatkészségével és buzgó közmunkájával egy minden igényt kielégítő, modern lelkészi lakást. A temető szépen gondozott; a hívek templomlátogatása jó. Jó érzések között állapítottuk meg, hogy az egyházközségi élet lendületes és kiegyensúlyozott.

Szeptember 22-én tartottuk meg a vizsgálatot *Pipén*. Az egyházközség ősi hagyománya az egyházhoz való ragaszkodás. A hívek fokozott áldozatvállalására van szükség ahhoz, hogy a gyülekezet önállósága megmaradjon, mert annak nagyobb része beköltözött a közeli Szásznádasra. A hívek nagy szeretettel veszik körül a szolgálatát hivatásszerűen végző lelkészüket, Fóris Gézát és hitvestársát, aki a gyülekezet tagjainak gondját szíven viseli és az énekvezéri teendőket végzi. 1985-ben nagy áldozattal megjavították templomukat és az új temető területét bekerítették. A templomlátogatás jó. Sajnos, csupán egy gyermek van a faluban.

Szeptember 23-án érkeztünk *Szásznádasra*, a pipei egyházközség filiájába. A leánygyházközség hívei tovább ápolják elődeik egyházszeretetét. Vásároltak egy telket és az istentiszteletet a lelkész tulajdonát képező épületben tartják. Kiváló gondnokuk, Gergely János, nagszerű eredménnyel őrzi a gyülekezet egységét. Az istentiszteletet minden második vasárnap tartják. Az ünnepi istentiszteleten és az azt követő közebeden a német evangélikus egyház lelkésze és a néptanács titkára is jelen voltak.

A *ravai* egyházközséget szeptember 24-én látogattuk meg. Ez az egykor nagy létszámú, erőteljes egyházközség félreeső helye miatt létszámában megcsappant. A gyülekezet a püspöki vizitáció látogatását már régen várta és arra a templom kívülről-belülről való megjavításával, a villanynak a templomba való bevezetésével, a lelkészi telken elkészített járdával, de mindenekelőtt nagy lelki várakozással készült. Gyermek, sajnos, nagyon kevés van. A lelkész Adorjáni Levente, az énekvezér András Dénes. A templomlátogatás jó. Püspöki vizsgálószék meghagyta lelkésznek a hívek rendszeresebb látogatását.

Szeptember 25-én látogattuk meg a *bözödi* egyházközséget. Nagy meglepéssel állapítottuk meg, hogy a gyülekezetben a lelki élet Andorkó Ferenc ifjú lelkész és Fülöp József gondnok buzgó tevékenysége, valamint a keblitanács és a hívek támogatása eredményeképpen, a sok évi közöny és érdektelenség után teljesen megújult. A lelkész fáradhatatlan tevékenysége felrázta a gyülekezetet, amely templomát és a lelkészi lakást megjavította. Tervük a volt kántori lakásnak gyülekezeti teremmé való átalakítása. A temető bővítésére új területet kaptak. Az ünnepi istentiszteleten Kiss Tibor református lelkész részt vett és köszöntőt mondott.

A *bözödújfalvi* gyülekezet látogatására szeptember 26-án került sor. A gát építés miatt a falu lakóinak át kell költözniök Erdőszentgyörgyre. A tervet a templomnak Erdőszentgyörgyön való újra megépítéséhez már elkészítették. Az egyházközség beszolgáló lelkésze Andorkó

Ferenc, gondnoka Szombatfalvi József, akinek otthonában élveztük a házigazda és a hívek vendégszeretetét.

m) Október 5-én a Protestáns Teológiai Intézet unitárius hallgatóinak évnvítő istentiszteletén a lelkészi szolgálatot végeztem.

n) Október 15. és november 4. közötti időszakban feleségemmel együtt hivatalos látogatást tettem a magyarországi Unitárius Egyháznál. Október 18-án Kriza János püspök születésének 175. évfordulóján, a Hőgyes Endre utcai gyülekezeti teremben Kriza-émlékünnepélyen vettem részt. Október 19-én a testvéregyház főtanácsi gyűlésének ünnepi istentiszteletén, a pestlőrinci megújított templomban, szószéki szolgálatot végeztem. November 1-én, halottak napján este, a Nagy Ignác utcai templomban tartott istentiszteleten a lelkészi szolgálat egyik részét végeztem.

o) November 5-én elnököltem a lelkészképesítő vizsgán.

November 10—14. napjain folytattam a maros-küküllői egyházkörben a püspöki vizsgálatot. November 10-én első utunk a *zsákodi* egyházközségbe vezetett. Érkezésünkkor a „Tebenned bízunk“ kezdetű zsoltár éneklésével nagyszámú gyülekezet köszöntött. Az egykor tekintélyes gyülekezet lélekszáma sajnos leapadt. A hívek egy része Segesvárra költözött. A szép rendben tartott ősi templom a magaslaton van, ahová hosszú lépcsősor vezet fel. Meghagytuk az újabban elkészült lépcső mellé korlát építését. Az új lelkészi lakás most már teljesen rendben van. A gyülekezet buzgó lelkésze Kovács Sándor, gondnoka Orbán András. A hívek templomlátogatása jó. A lelkésznek a néptanáccsal és a helyi vallásfelekezetek lelkészeivel való kapcsolata bensőséges. Az ünnepi istentiszteleten részt vettek Adorjáni Gábor helybeli, Bem Gábor véckei és Sándor Dénes bordosi plébánosok.

November 11-én a *bordosi* egyházközséget látogattuk meg, mely egykor rövid időre püspöki székhely is volt. Lélekszáma kicsi. Szép templomának tervezője Pákey Lajos volt. A lelkészi lakás nagyon gyenge állapotban van. A torony is javításra szorul. A kis gyülekezet gondnoka és önkéntes énekvezére, a közösség önzetlen gondozója Bernád András főtanácsi tag. Az ünnepi istentiszteleten Csalóka Zoltán beszolgáló református lelkész és Sándor Dénes plébános mondtak üdvözlést. Utóbbi otthonában is meglátogattuk. A hívek egyházukhoz való ragaszkodása példaadó. Az ünnepi közebeden a gondnok bensőséges vendégszeretetét élveztük.

November 12-én a *csokfalvi* egyházközségbe érkeztünk. A gyülekezet új lelkésze Benedek Jakab gyakorló segédlelkész, gondnoka Faluvégi József, aki Kiss Mihály volt lelkésszel együtt nagy buzgalommal irányította az újjáépített szép lelkészi lakás elkészítését. Gondnokafia 800 lej értékű közmunkát végzett. Az országút mentén álló gyönyörű tornyú templom az egy Isten dicsőségét hirdeti. Az ünnepi istentiszteleten Fülöp Ernő hármásfalusi református lelkész köszöntött. Csokfalvához két leányegyházközség tartozik: Erdőszentgyörgy és Szováta.

November 13-án mentünk át *Erdőszentgyörgyre*. A filia lélekszáma növekedőben van. Az istentiszteletet évtizedeken át Miklósi Győző otthonában tartották. Jelenleg a katolikus kápolnában gyűlnek össze hí-

veink. Erdőszentgyörgyön közelebről megoldódik a bőzödújfalusi templom itteni újjáépítése. A püspöki vizitációt és az istentisztelet utáni közös vacsorát id. Török Elek ny. lelkész és felesége nagy gonddal készítették el. Az istentiszteleten Muica Teodor ortodox és Geczó András református lelkészek mondtak üdvözetet.

November 14-én a *szovátai* leányegyházközséget látogattuk meg. A gyülekezet nevében Kuti László gondnok mondott köszöntőt, aki ott-honában is szívesen látott. A lélekszám fokozatosan emelkedik. Minden hónap első vasárnapján van istentisztelet a református templomban, amelyet Antal Sándor lelkész szeretettel bocsát az unitárius hívek rendelkezésére. Az ünnepi istentiszteleten jelen volt és üdvözetet mondott a református lelkészen kívül Roşda Mircea ortodox lelkész és Oláh Domokos plébános. A gyülekezet önálló istentiszteleti hely megteremtését tervezi. A püspöki vizsgálószerk biztosította a gyülekezet tagjait legmesszebbmenő támogatásáról, ha a vásárlás időszerűvé válik.

A püspöki vizsgálat mindegyik egyházközségen szeretetvendégséggel ért véget, melyen a helyi vallásfelekezetek lelkészei és nagyszámú gyülekezeti tag vettek részt.

A 29 maros-küküllőköri anya- és leányegyházközségben ebben az évben végzett látogatás után is megállapíthatjuk, hogy érdemes volt híveinkkel találkozunk, velük kezét fognunk és velük együtt imádkozunk. Meggyőződésünk szerint a látogatások segítették híveinket az egyházunkhoz való ragaszkodás erősítésében, mely templomok és lelkészi lakások megújításában ill. új lelkészi lakások és gyülekezeti termek építésében, valamint a temetőkertek rendezésében külsőleg is kifejezésre jutott. E helyről is hálás köszönetünket nyilvánítjuk gyülekezeteink egyházi és világi vezetőinek, valamint buzgó híveinek, hogy az ünnepi találkozások alkalmával hithűségükről és igaz emberségükről újra meg újra tanúbizonyságot tettek. Köszönjük az állami szerveknek, a néptanácsok vezetőinek jóindulatú támogatását, valamint a testvéregyházak, az ortodox, református, katolikus és evangélikus gyülekezetek vezetőinek az ünnepi alkalmakon való testvéri részvételét és evangéliumi lelkületből fakadó együttérzését.

p) November 16-án részt vettem azon az ünnepeken, amelynek keretében mintegy 50 külföldi egyházi delegátus és hazánk összes vallásfelekezeteki képviselőinek jelenlétében a Román Ortodox Egyház beiktatta Teoctist Arăpaşu új pátriárkát. Életére és munkásságára Isten áldását kérjük.

3. Lelkésznevelés

Dr. Szabó Árpád professzor hallgatóink lelki neveléséről szóló évi jelentése szerint a hallgatók az előadásokon, a bibliaórákon és a reggeli áhítatokon pontosan részt vettek. A précesekre imákat előre elkészítették és azokat a felelős professzorok ellenőrizték. Az orgonakíséret nélküli éneklés határozottan a hallgatók énekkészségének fejlődésére szolgál. Hallgatóink a három nagy ünnepen légációs szolgál-

latokat végeztek. Köszönjük, hogy legátust fogadó egyházközségek lelkeszei hallgatóinknak ebben az évben is lehetőséget adtak a szolgálatok végzésére, és őket anyagilag is megfelelő módon támogatták.

A bentlakásban nem merültek fel komolyabb problémák. Fegyelmi vétség nem fordult elő. A félévi és év végi vizsgái eredmények általában megfelelőek voltak. Az ún. „csendes-napokon“ unitárius hallgatóink előtt az alábbi előadások hangzottak el, amelyeket megbeszélések követtek: Bálint B. Ferenc désfalvi lelkész: „A lelkészi hivatás szépsége és nehézségei“; Fekete Dezső árkosi lelkész: „A lelkész munkatársai a gyülekezet építésében“; Dimény András vargyasi lelkész: „A lelkészi család szerepe a gyülekezet életében“. Az intézet összes hallgatói előtt Kolcsár Sándor marosvásárhelyi esperes-lelkész „Hagyomány és modernség, különös tekintettel a teológiai hallgatók, mint lelkészek jövődjé szolgálatára a szekularizálódó világban“ címen tartott előadást.

4. A béke ügyében való részvételünk

Az Egyesült Nemzetek Szövetsége az 1986. évet a Béke Évének nyilvánította. Az ENSZ célkitűzéseit teljes mértékben magunkévá téve, valljuk a Szentírással, hogy „A jövődjé a békesség emberéé“. Ezen a szilárd alapon állva, a béke szent ügye és az azért való nemes küzdelem legfőbb célunk és törekvésünk marad ezután is.

5. Külföldi kapcsolataink

Az elmúlt időszakban külföldről hivatalos látogatás nem volt, de a testvéregyházakkal és az Unitárius Világszövetséggel (IARF) való kapcsolatunk állandó. Az ősz folyamán rövid ideig vendégünk volt a Világszövetség főtitkára, Diether Gehrman, aki egy 1988-ban egyházunk által megrendezendő nemzetközi teológiai konferencia kérdésében kívánt tájékozódni. A jövő év első felére, a Vallásügyi Hivatallal való megállapodás alapján, meghívót küldtünk dr. Roy Smith-nek az Unitárius Világszövetség és dr. William Schulz-nak az Észak-Amerikai Unitárius Univerzalista Egyház Elnökségének, hogy régóta tervezett hivatalos látogatást tegyenek egyházunkban és hazánkban.

A nyár folyamán (július 7—11) az Unitárius Világszövetség meghívására dr. Erdő János egyházi főjegyző és dr. Szabó Árpád teológiai tanár részt vettek a szervezet által rendezett nemzetközi teológiai konferencián, a dél-franciaországi Montpellier-ben. Ugyancsak a nyáron Jeruzsálemben az Öszövetség szakprofesszorai gyűltek össze az időszakos kérdések megtárgyalására. Ezen a konferencián, bibliaszakos hazai ortodox, református és evangélikus szakprofesszorokkal együtt, dr. Szabó Árpád képviselte egyházunkat.

6. Kiadványok

Az év folyamán nyomtatásban megjelent dr. Erdő János egyházi főjegyző tanulmánykötete „Teológiai tanulmányok“ címen 322 oldal ter-

jedelemmel. E könyv kiadása egyházi életünk kiemelkedő fontosságú eseménye. Állandó kiadványaink közül a Keresztény Magvető és az Unitárius Falinaptár jelent meg rendszeresen.

7. *Kapcsolatunk a Vallásügyi Hivatallal*

A Vallásügyi Hivatal vezetőivel és szerveivel való együttműködésünk bensőséges és eredményes. Mi is minden erőnkkel arra törekszünk, hogy állampolgári kötelességeink hűséges teljesítése és országunk érdekében folytatott minden nemes mozgalomban való lelkes részvételünk által továbbra is odaadással szolgáljuk embertársainkat és hazánkat.

8. *Halottaink*

Özv. Szabó Rezsóné Fazakas Olga, egyházi központunk évtizedeken át hűséges tisztviselője, 1985. november 24-én, 87 éves korában Kolozsváron elhunyt. Sírjánál a szolgálatot Szabó Dezső lelkész végezte.

Kozma Béla ny. lelkész, aki Bözödön, Bethlenszentmiklóson és Pipén összesen 30 évig szolgált, 1985. december 31-én 91 éves korában Marosvásárhelyen eltávozott az élők sorából. Sírjánál a szolgálatot Kolcsár Sándor esperes-lelkész végezte.

Filep Andor volt iklandi ny. lelkész, 43 évi szolgálat után, 1986. március 28-án, 79 éves korában elhunyt Marosvásárhelyt. Mély részvét mellett Kolcsár Sándor esperes-lelkész búcsúztatta.

Sigmond Józsefné Mátyás Piroska, az 1976-ban elhunyt volt székelyudvarhelyi lelkész özvegye, április 5-én, 86 éves korában, Kolozsváron tért örök nyugovóra. Szabó Dezső lelkész búcsúztatta.

Máthé Zsigmondné Bucsi Mária, nyugdíjban levő esperes-lelkész hitvestársa, 40 évi házasság után, május 3-án 81 éves korában hunyt el Székelyudvarhelyen. Nagy részvét mellett dr. Szász Dénes lelkész szolgálatával temették.

Forró Tamás volt lelkész május 10-én, 38 éves korában hunyt el Kolozsváron. A temetési szolgálatot Szász Ferenc segédlelkész végezte.

Nyitrai Mózesné Deák Berta, az Unitárius Teológiai Akadémia végzettje, aki rövid ideig mint segédlelkész szolgált, Nyitrai Mózes ny. lelkész hitvestársa, 46 évi házasság után augusztus 27-én, 74 éves korában adta vissza lelkét teremtőjének Dicsőszentmártonban, ahol Fazakas Endre helybeli lelkész és Kolcsár Sándor esperes-lelkész búcsúztatták. Homoródkarácsonyfalván, a családi sírban talált végső nyughelyet, Lakatos Gyula helybeli lelkész szolgálatával.

Kisgyörgy Imre, a Főtanács tagja, a bukaresti leányegyházközség hűséges gondnoka, május 15-én hunyt el. Hamvait Bölönben helyezték örök nyugalomra Májay Endre brassói lelkész szolgálatával. A temetési szertartáson egyházunk részvétét Mikó Lőrinc előadótanácsos tolmácsolta.

Pihenésük legyen csendes; emléküket szívünk mélyén őrizzük!

Jelentésem végén még szeretném elmondani az alábbiakat:

Mindenekelőtt áhítatos lélekkel mondunk hálát és köszönetet Istenünknek, édes jó Atyánknak gondviseléséért, amelyet egész történelmünk folyamán mind a mai napig éreztünk. Két szörnyű világháború sok nyomorúságát átvészelve, jó érzések között gondolunk arra, hogy hazánkban rend és békesség van, s az Alkotmány által biztosított vallási és lelkiismereti szabadság lehetővé teszi, hogy Egyházunk az evangélium szellemében zavartalanul élje életét.

Több mint 400 éves viszontagságos, de dicsőséges múltra visszatekintő Egyházunknak minden korszakban megvoltak a nagy problémái, de azokat mindig sikerült megoldania és fennmaradását biztosítania.

A nagy történelmi változás, amely a szocialista rendszer megvalósulásával következett be, Egyházunk életében is sok vonatkozásban új helyzetet teremtett. Amiképpen azt a püspöki vizsgálatok rendjén újra meg újra megnyugvással állapítottuk meg, istenhitünkben megerősödünk, és megingathatatlan bizalommal tekintünk a jövőbe, amely meggyőződésünk szerint igazságos, becsületes, békés, áldott életet biztosít hazánk, egyházunk és mindnyájunk részére. Ennek a számtalanszor megálmodott, minden idegszálunkkal sóvárgott jobb világnak a megvalósításában mi is kivesszük részünket. Hisszük, hogy az összes többi egyházak mellett az Unitárius Egyháznak is, miképpen a múltban volt, van ma, és lesz a jövőben is hivatása, mely a mindig időszerű evangéliumi életprogramban, a kettős evangéliumi szeretetparancs hirdetésében és cselekvésében jut kifejezésre. Ezen az alapon állva minden erőnkkel azon kívánunk lenni a jövőben is, hogy az új társadalmi rend hasznos tényezőivé váljunk és a belénk helyezett bizalmat teljes mértékben kiérdemeljük.

Megköszönve egyetemes egyházunk egyházi és világi vezetőinek, egyházköreibek és gyülekezeteink egyházi és világi irányítóinak, minden hívő, becsülettel dolgozó és áhítatos lélekkel imádkozó hívünknek egyházszeretetét és feltétlen hűségét, minden Istennek tetsző gondolatunkra és cselekedetünkre az ő áldását kérem.

BALÁZS FERENC

AZ ÉN HITVALLÁSOM*

Hiszem, hogy e világ nem a véletlenségek láncolata. Hiszem, hogy minden valamiért van. Hiszem, hogy a világnak az a természete, elrendeltetése, végzete, eltökéltsége, megmásíthatatlan akarata, hogy olyan személyiségeket alakítson ki, akik nagy valóságossággal egynek tudják, érzik magukat az egész világgal s a szerint cselekszenek. Hiszem, hogy a világcél megvalósítása sok apró szándék, embernői akarat kiteljesedésén keresztül munkálkodik, hogy minden nemzetségnek, minden egyénnek a végtelen lánc egy szemének kikovácsolása jutott osztályrészül. Hiszek ebben a feladatban, az én külön kis célomban. Legelőször is az egyéniségemet, a világot tükröző harmatcseppet akarom tisztává és teljessé tenni. Nem fojtom el az én sokrétű személyiségem egyik megnyilatkozását sem; a „testemnek“ éppen annyira élek, mint a „lelkemnek“ — de igyekszem minden kívánságomat, vágyamat, ösztönömet, rángásomat összhangba hozni az én eddigelé kifejlődött legmagasabb, legértékesebb tulajdonságommal. Ezenkívül arra törekszem, hogy másokkal, testvéreimmel a közös társaságban, kiépítsem a szeretet kapcsolatait. A békességet mindvégig megőrizni kívánom, s azokkal akikhez ölelős, forró szeretet köt, közös érdekeink közös szolgálására szövetkezem. Hiszem, hogy ha az én kicsi célomat az én rövid életemben megvalósítom, valamit tettem, aminek magában is értéke van, s aminek értelmét a halál nem tudja elvenni.

Hiszek az ember méltóságában; s ha magát a világcéllal azonosítja: az akarata szabadságában. Hiszem, hogy az én igazi énem akarata az az akarat, amelyik a világcélban jut kifejezésre, s hogyha a világcélt követem, a saját akaratomat követem. És hiszem az Istent: óh, e világ gyönyörűsége, hatalmas, csodálatos, boldog végzetű, megdöbbentő és titokzatos; s amikor csordulásig megtelek vele, amikor elnyom a végtelensége, fölemel a közvetlensége, megujjongtat az öröme, akkor az bugygyan ki belőlem: Isten. Ne kérdezzétek, hogy mit jelent nekem ez a szó. Nekem olyan ez, mint a *jaj* a szenvedőnek, az *oh* a meglepettnek, a kacagás az örvendezőnek: mindent kifejez, mert semmit sem mond. Én

* Részlet *Bejáróm a kerek világot* (1923—1928) c. művéből (Cluj-Kolozsvár, 1929. 221—222. l.)